

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده اقتصاد و حسابداری**

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته : اقتصاد

گرایش :

توسعه اقتصادی و برنامه ریزی

عنوان :

تاثیر عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی با تاکید بر متغیرهای نهادی و ساختاری

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر غلامرضا گرایبی نژاد

استاد مشاور :

جناب آقای دکتر علیرضا دقیقی اصلی

پژوهشگر :

آذین سادات استاد رمضان

بهار ۱۳۹۲

به نام خدا
منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به اینکه عالم محضر خداوند است و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه و دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری ما دانشجویان و اعضای هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم. اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضوع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائب های غیر علمی می پالایند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هر گونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل راز داری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان ها و کشورهای و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هر گونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

امضاء پژوهشگر:

بسمه تعالی

در تاریخ : ۱۳۹۲/۲/۱

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای/خانم آذین سادات استادرمضان از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۹,۷۵ به حروف نوزده و هفتاد و پنج و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما :

تقدیم به :

پدر مهربانم

که با نصایح ارزشمندش روشنایی بخش راهم بوده است.

مادر نازنینم

که با صفا و صمیمیتش همواره در تمامی دوران تحصیل مشوق من بوده است.

تشکر و قدردانی :

شکر و سپاس پروردگار مهربانم را که بی تردید هر چه دارم از مخزن رحمت و نعمت های بی منتهای اوست، باشد که همواره در مسیر رضایت و رحمت او گام بردارم.

به پاس احترام به مقام والای معلم از تمامی اساتید بزرگواری که طی این سال ها از محضرشان بسیار آموختم مراتب سپاس، تقدیر و تشکر خود را ابراز می دارم.

در ابتدا از استاد گرانقدرم جناب آقای دکتر غلامرضا گرایبی نژاد که افتخار شاگردی ایشان را داشتم و زحمت راهنمایی این پژوهش را متقبل شده اند و با سعه صدر، اینجانب را در تمام مراحل پژوهش یاری نمودند کمال تشکر و سپاس را دارم. ایشان برای شاگردانشان همواره الگوی تلاش، کسب دانش و معرفت بوده اند.

از استاد ارجمندم جناب آقای دکتر علیرضا دقیقی اصلی که زحمت مشاوره این پژوهش را صمیمانه بر عهده گرفتند و با ارائه نظرات ارزنده و عالمانه خویش اینجانب را در انجام پژوهش یاری نمودند کمال تشکر و امتنان را دارم.

از سرکارخانم دکتر دامن کشیده که داوری پایان نامه را بر عهده گرفتند کمال سپاس گذاری را دارم.

از مساعی و توصیه های استاد محترم جناب آقای دکتر سید محمدرضا سیدنورانی کمال تشکر و سپاس را دارم.

از برادر عزیز و دلسوزم و همسر بسیار مهربانش که به عنوان مظاهر الطاف الهی به شکل های گوناگون و با یاری های صمیمانه خودشان، این پژوهش را ممکن ساختند کمال قدردانی و سپاس را به عمل می آورم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب آذین سادات استادمضان دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۸۰۸۳۷۴۷۲۰۰ در رشته توسعه اقتصادی و برنامه ریزی که در تاریخ ۱۳۹۲/۲/۱ از پایان نامه خود تحت عنوان : تاثیر عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی با تاکید بر متغیرهای نهادی و ساختاری

با کسب نمره ۱۹,۷۵ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ،مقاله و...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه های موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ،پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت ازتحصیل ، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی کد واحد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۹۱۵۹۱۲۰۰۱
عنوان پایان نامه: تاثیر عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی با تاکید بر متغیرهای نهادی و ساختاری	
نام و نام خانوادگی دانشجو: آذین سادات استاد رمضان شماره دانشجویی: ۸۸۰۸۳۷۴۷۲۰۰ رشته تحصیلی: توسعه اقتصادی و برنامه ریزی	تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۹۱/۲/۱۰ تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۳۹۲/۲/۱
استاد راهنما: دکتر غلامرضا گرابی نژاد استاد مشاور: دکتر علی رضا دقیقی اصلی	
آدرس: نارمک - خیابان دردشت - میدان سوم - کوچه شهید هراتی - پلاک ۳۳ - واحد ۴	
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>مطالعه حاضر به بررسی اثر متغیرهای نهادی و ساختاری بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی با استفاده از داده های ۳۰ کشور جهان طی دوره زمانی ۲۰۱۱-۱۹۹۸ می پردازد. در این تحلیل از روش گشتاورهای تعمیم یافته GMM به منظور بررسی آثار متغیرهای شاخص حکمرانی، شاخص آزادی اقتصادی و منابع طبیعی بر جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی استفاده شده است. این شیوه از جمله کارآمدترین شیوه ها برای برآورد تأثیرگذاری متغیرهای نهادی است. زیرا این روش، درونزا بودن شاخص های نهادی را حل می کند. علاوه بر این، این مطالعه به بررسی تأثیر منابع طبیعی در کشورهای میزبان، بر رابطه حکمرانی خوب و سرمایه گذاری مستقیم خارجی می پردازد. مقیاس مورد استفاده برای منابع طبیعی سهم صادرات سوخت و مواد معدنی در کل صادرات کالایی می باشد. نتایج به دست آمده حاکی از اثر مثبت و معنادار حکمرانی خوب و منابع طبیعی در سطح جهانی است. در حالی که آزادی اقتصادی اثر منفی و معنی داری بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی داشته است. هم چنین نتایج به دست آمده در سطح جهانی و در بین نمونه کشورهای مختلف مورد آزمون به غیر از کشورهای منتخب غیر صادرکننده منابع طبیعی و منتخب OECD، نشان می دهد منابع طبیعی اثری غالب بر رابطه حکمرانی و سرمایه گذاری مستقیم خارجی دارد، به این معنا که به دلیل تأثیر منابع طبیعی، حکمرانی خوب در این گروه از کشورها جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی را تسهیل نمی کند هیچ، بلکه باعث کاهش جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی هم می شود.</p>	

مناسب است

تاریخ و امضاء:

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

مناسب نیست

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	فصل اول کلیات تحقیق
۲	۱-۱- مقدمه و بیان مسأله
۴	۲-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن
۶	۳-۱- اهداف تحقیق
۶	۴-۱- سوالات و فرضیه های تحقیق
۶	۱-۴-۱- سوالات تحقیق
۶	۲-۴-۱- فرضیه های تحقیق
۷	۵-۱- روش ها و فنون اجرای طرح
۷	۱-۵-۱- روش تحقیق
۷	۲-۵-۱- جامعه آماری و حجم آن و روش گردآوری داده ها
۷	۳-۵-۱- روش تجزیه و تحلیل داده ها
۸	۶-۱- متغیرها و واژه های کلیدی
۸	۱-۶-۱- سرمایه گذاری مستقیم خارجی
۸	۲-۶-۱- آزادی اقتصادی
۹	۳-۶-۱- حکمرانی خوب
۱۰	۴-۶-۱- منابع طبیعی
۱۱	۷-۱- محدودیت ها و مشکلات تحقیق
۱۱	۸-۱- جمع بندی

۱۳	فصل دوم مروری بر ادبیات موضوع تحقیق
۱۴	۱-۲- مقدمه مروری بر ادبیات موضوع تحقیق از دیدگاه نظری
۱۴	۱-۱-۲- سرمایه گذاری مستقیم خارجی
۱۴	۱-۱-۱-۲- تعاریف و کلیات
۱۶	۱-۱-۲- اهمیت سرمایه گذاری خارجی
۱۸	۱-۱-۲-۳- ابعاد نظری سرمایه گذاری مستقیم خارجی
۱۸	۱-۱-۲-۳-۱- نظریه نرخ بازدهی متفاوت سرمایه
۱۹	۱-۱-۲-۳-۲- نظریه کوچیما
۲۰	۱-۱-۲-۳-۳- نظریه تنوع در سبد دارایی ها
۲۱	۱-۱-۲-۳-۴- نظریه نقدینگی
۲۱	۱-۱-۲-۳-۵- نظریه مخاطرات ارزی و قلمرو پول رایج
۲۳	۱-۱-۲-۳-۶- نظریه پویا در سرمایه گذاری خارجی با توجه به اثرات بیرونی اطلاعات
۲۴	۱-۱-۲-۳-۷- نظریه سازمان صنعتی
۲۵	۱-۱-۲-۳-۸- نظریه روش ترکیبی
۲۵	۱-۱-۲-۳-۹- نظریه تولید و اندازه بازار
۲۶	۱-۱-۲-۳-۱۰- نظریه واکنش چندانحصاری
۲۷	۱-۱-۲-۳-۱۱- نظریه چرخه تولید
۲۹	۱-۱-۲-۳-۱۲- نظریه درونی کردن
۲۹	۱-۱-۲-۳-۱۳- نظریه اختلاف نرخ بهره
۳۰	۱-۱-۲-۳-۱۴- نظریه فرار از مالیات
۳۲	۱-۱-۲-۳-۱۵- عوامل تولید ارزان قیمت
۳۲	۱-۱-۲-۳-۱۶- تغییرات قیمت های داخلی
۳۲	۱-۱-۲-۳-۱۷- بار بدهی خارجی
۳۳	۱-۱-۲-۴- عوامل موثر بر سرمایه گذاری مستقیم خارجی

- ۴۰ ۲-۱-۲- حکمرانی
- ۴۰ ۲-۱-۲-۱- تعاریف و کلیات
- ۴۳ ۲-۲-۱-۲- حکمرانی چیست؟
- ۴۴ ۲-۱-۲-۳- قلمروهای حکمرانی
- ۴۵ ۲-۱-۲-۴- عناصر کلیدی حکمرانی
- ۴۵ ۲-۱-۲-۴-۱- دولت
- ۴۶ ۲-۱-۲-۴-۲- جامعه مدنی
- ۴۶ ۲-۱-۲-۴-۳- مشارکت
- ۴۷ ۲-۱-۲-۴-۴- حاکمیت قانون
- ۴۷ ۲-۱-۲-۴-۵- پاسخ گویی
- ۴۸ ۲-۱-۲-۴-۶- شفافیت
- ۴۸ ۲-۱-۲-۴-۷- تساوی حقوق
- ۴۹ ۲-۱-۲-۴-۸- حساسیت متقابل
- ۴۹ ۲-۱-۲-۵- پیدایش نظریه حکمرانی خوب
- ۵۱ ۲-۱-۲-۶- عوامل پیدایش نظریه حکمرانی خوب
- ۵۳ ۲-۱-۲-۷- شاخص های حکمرانی
- ۵۳ ۲-۱-۲-۷-۱- شاخص های حکمرانی از دیدگاه بانک جهانی
- ۵۴ ۲-۱-۲-۷-۲- شاخص های حکمرانی از دیدگاه برنامه توسعه سازمان ملل
- ۵۵ ۲-۱-۲-۷-۳- شاخص های حکمرانی از دیدگاه مؤسسه حکمرانی
- ۵۶ ۲-۱-۲-۸- شاخص اول - حق اظهار نظر و پاسخگویی و سرمایه گذاری
- ۵۸ ۲-۱-۲-۹- شاخص دوم - اثر بخشی کارایی دولت و سرمایه گذاری
- ۵۸ ۲-۱-۲-۹-۱- کارایی دولت - سرمایه گذاری و انتقال فن آوری
- ۵۹ ۲-۱-۲-۹-۲- دولت به مثابه مکمل بازار
- ۶۰ ۲-۱-۲-۱۰- شاخص سوم - حاکمیت قانون و سرمایه گذاری

۶۱	۱۱-۲-۱-۲- شاخص چهارم - بازیابی مقررات و سرمایه گذاری
۶۱	۱۲-۲-۱-۲- شاخص پنجم - فساد و سرمایه گذاری
۶۳	۱-۲-۱۲-۱-۲- هدایت نامناسب سرمایه انسانی
۶۳	۲-۱۲-۲-۱-۲- فساد به عنوان مالیات
۶۴	۳-۱۲-۲-۱-۲- فساد به عنوان مانعی برای ورود به بازار
۶۴	۴-۱۲-۲-۱-۲- فساد به عنوان عامل از بین بردن مشروعیت دولت
۶۵	۱۳-۲-۱-۲- شاخص ششم - ثبات سیاسی و سرمایه گذاری
۶۵	۳-۱-۲- آزادی اقتصادی
۶۵	۱-۳-۱-۲- تعاریف و کلیات
۶۷	۲-۳-۱-۲- آزادی اقتصادی و سرمایه گذاری مستقیم خارجی
۶۸	۳-۳-۱-۲- روش محاسبه شاخص آزادی اقتصادی
۶۸	۱-۳-۳-۱-۲- محاسبه شاخص آزادی اقتصادی توسط بنیاد هریتیج
۷۱	۲-۳-۳-۱-۲- محاسبه شاخص آزادی اقتصادی توسط مؤسسه فریزر
۷۳	۴-۱-۲- منابع طبیعی
۷۷	۲-۲- مروری بر ادبیات موضوع تحقیق از دیدگاه تجربی
۷۷	۱-۲-۲- مطالعات خارجی
۸۶	۲-۲-۲- مطالعات داخلی
۹۱	۳-۲- جمع بندی

فصل سوم:

۹۲	توصیف و بررسی وضعیت جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی و سایر متغیرهای تحقیق
۹۳	مقدمه
۹۵	۱-۳- مروری اجمالی بر تاریخ سرمایه گذاری خارجی
۹۶	۲-۳- سیر تاریخی سرمایه گذاری مستقیم خارجی در جهان

- ۱۰۵ ۳-۳- گزارش_آنکتاد_در_نیمه_اول_سال_۲۰۱۲
- ۱۱۳ ۳-۴- روند سرمایه گذاری مستقیم خارجی در کشورهای منتخب
- ۱۱۶ منابع طبیعی
- ۱۱۶ ۳-۵- منابع طبیعی در جهان
- ۱۱۷ حکمرانی خوب
- ۱۱۷ ۳-۶- حکمرانی خوب در کشورهای منتخب
- ۱۱۸ آزادی اقتصادی
- ۱۱۸ ۳-۷- وضعیت آزادی اقتصادی در دنیا
- ۱۲۰ ۳-۸- روند شاخص آزادی اقتصادی در کشورهای منتخب از دیدگاه بنیاد هریتیج
- ۱۲۳ ۳-۹- جمع بندی

فصل چهارم : روش شناسی و تبیین و تصریح الگو

- ۱۲۵ مقدمه
- ۱۲۶ ۴-۱- تبیین مختصر متغیرها و مجموعه داده ها
- ۱۲۶ ۴-۱-۱- نمونه منتخب
- ۱۲۷ ۴-۱-۲- تعاریف متغیرهای مدل و بیان کانال اثرگذاری آنان بر سرمایه گذاری مستقیم خارجی
- ۱۳۱ ۴-۲- نوع داده های مورد مطالعه
- ۱۳۲ ۴-۳- روش تخمین داده های تلفیقی
- ۱۳۵ ۴-۴- روش GMM
- ۱۳۵ ۴-۴-۱- روش گشتاورها
- ۱۳۵ ۴-۴-۱-۱- شرایط گشتاوری
- ۱۳۶ ۴-۴-۱-۲- روش تخمین گشتاورها
- ۱۳۷ ۴-۴-۲- تخمین روش گشتاورهای تعمیم یافته
- ۱۳۸ ۴-۴-۲-۱- تعریف تخمین زننده GMM

- ۱۳۹ - ۴-۲-۲- تخمین ماتریس کوواریانس
- ۱۴۰ - ۴-۵- مدل داده های ترکیبی پویا
- ۱۴۳ - ۴-۶- تبیین مدل
- ۱۴۵ - ۴-۷- آزمون ایستایی متغیرها (ریشه واحد)
- ۱۴۷ - ۴-۸- تخمین الگو
- ۱۴۹ - ۴-۹- آزمون معتبر بودن محدودیت های گشتاوری
- ۱۴۹ - ۴-۱۰- آزمون همبستگی پسماندها
- ۱۴۹ - ۴-۱۱- نتایج برآورد مدل و تحلیل و تفسیر نتایج به دست آمده
- ۱۵۲ - ۴-۱۱-۱- آزمون مدل در گروه های مختلف کشورها
- ۱۵۸ - ۴-۱۲- جمع بندی

فصل پنجم نتیجه گیری و پیشنهادات

- ۱۵۹ - مقدمه
- ۱۶۰ - ۵-۱- خلاصه پژوهش
- ۱۶۳ - ۵-۲- نتیجه گیری
- ۱۶۵ - ۵-۳- پیشنهادات
- ۱۶۵ - ۵-۳-۱- پیشنهادات حاصل تحقیق
- ۱۶۶ - ۵-۳-۲- پیشنهادات برای محققین بعدی
- ۱۶۷ - منابع فارسی
- ۱۶۹ - منابع انگلیسی
- ۱۷۲ - پیوست ها و ضمايم

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه و بیان مسأله :

سرمایه‌گذاری به عنوان یکی از مسائل عمده اقتصادی می‌باشد و برای ایجاد و تداوم رشد و توسعه اقتصادی، تشکیل سرمایه در هر کشوری به ویژه کشورهای در حال توسعه از اهمیت خاصی برخوردار است و همواره مورد توجه اقتصاددانان و برنامه‌ریزان اقتصادی بوده است. زیرا معمولاً سرمایه مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری از دو طریق تامین می‌شود: اول: پس اندازهای داخلی کشور که در بخش‌های مختلف اقتصاد ایجاد می‌شود. دوم: پس انداز در کشورهای خارجی است که به صورت جریان‌های انتقال سرمایه به صورت فیزیکی (ماشین‌آلات و غیره) و جریان‌های مالی (پول نقد و اعتبارات) از کشور مبدا به کشور میزبان منتقل می‌شود. کشورهای در حال توسعه معمولاً با کمبود سرمایه داخلی و خارجی به منظور اجرای طرح‌های عمرانی مواجه می‌باشند شکاف بین منابع پس انداز ملی و نیازهای سرمایه‌گذاری آنها و هم چنین عدم تعادل بین هزینه‌های ارزی و درآمدها موجب می‌شود که، کشورها برای تکمیل منابع داخلی به منابع مالی خارجی روی بیاورند. تأمین سرمایه خارجی از راه‌های مختلفی از قبیل استقراض خارجی سرمایه‌گذاری مشترک و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی مقدور می‌باشد. دلیل تلاش بیش‌تر برای جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ریشه در این باور فراگیر دارد که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی چند اثر مثبت دارد مانند: بدست آوردن بهره‌وری، انتقال تکنولوژی‌های جدید و معرفی پروسه‌ها، تکنیک‌های مدیریت و دانش فنی جدید در بازار داخلی، آموزش کارمندان و شبکه‌های تولید بین‌الملل، هم چنین سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی مانند شکل‌های دیگر سرمایه بی‌ثبات نیست و از این رو اثر تخریبی کم‌تری دارد. بنابراین شناخت عوامل تعیین‌کننده و

چگونگی تاثیر آن‌ها بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از اهمیت روز افزونی برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان اقتصادی کشور برخوردار شده است.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی مانند هر پدیده اقتصادی متأثر از عوامل بی‌شماری است. عواملی چون اندازه بازار، نرخ تورم، شدت باز بودن تجاری، نرخ دستمزد، نسبت بدهی خارجی به تولید ناخالص داخلی، نسبت سرمایه‌گذاری داخلی به تولید ناخالص داخلی و هر یک به نوبه خود تفاوت در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را در میان کشورها توضیح می‌دهد (مهدوی عادل، ۱۳۸۷، ۲۴).

همان گونه که بیان گردید سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی همانند هر پدیده اقتصادی از عوامل متعددی تأثیر می‌پذیرد به همین علت پژوهشگران اقتصادی در هر تحقیق لزوماً به همه این عوامل اشاره نمی‌کنند و در هر پژوهش به دلایلی از بسیاری از این عوامل چشم‌پوشی می‌شود یا راجع به بسیاری از این عوامل اطلاعات کافی وجود ندارد یا این که روش مناسبی برای کمی کردن و اندازه‌گیری این عوامل وجود ندارد. به طور حتم افزودن این عوامل به یافته‌های اقتصاددانان، محققان را در توضیح بهتر حقایق تجربی تأثیرگذار بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی یاری می‌نماید (ملک سادات، ۱۳۸۶، ۳۵).

از جمله عواملی که تا امروز کم‌تر مورد توجه قرار گرفته عوامل نهادی می‌باشد. توجه به اقتصاد سیاسی و پیوند آن با نهادهای حاکمیتی متغیری بوده است که داگلاس نورث^۱ و جرالدمیر^۲ در مسیر رسیدن به توسعه اقتصادی همیشه از آن به عنوان یک متغیر فراموش شده یاد می‌کنند. در این مطالعه رابطه بین حکمرانی خوب و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی مورد بررسی قرار گرفته است.

آزادی اقتصادی هم، یکی از اصول مهم در ارزیابی توسعه یافتگی اقتصاد کشورها است. مطالعات انجام شده در دهه اخیر، آزادی اقتصادی را نیز به عنوان یک عامل مؤثر در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر توسعه کشورهای میزبان معرفی کرده‌اند. اقتصاددانان دریافته‌اند که آزادی در انتخاب و تأمین منابع مالی، رقابت در تجارت، تجارت آزاد با بقیه و حقوق امنیت دارایی، اجزای مهم توسعه اقتصادی است. به طور کلی این توافق وجود دارد که نظارت کم‌تر برای پیشرفت اقتصادی خوب است. اگر بازار شدیداً تحت نظارت باشد به خوبی عمل نکرده و تخصیص منابع اثر نامطلوبی بر چنین محیطی خواهد داشت همان گونه که قاضی^۳ از

۱- Douglass North

۲- Gerald Mir

۳- Quazi (۲۰۰۷)

طریق بررسی اهمیت آزادی اقتصادی بر جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در آسیا به این نتیجه می‌رسد که استراتژی‌ها باید برای ارتقاء آزادی اقتصادی بلند مدت در کشورهای در حال توسعه ایجاد شوند. چنین تلاش‌هایی محیط سالم‌تری برای جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی فراهم می‌آورد. پس این سوال پیش می‌آید که آیا کشورهای با سطح بالاتر آزادی اقتصادی، ظرفیت جذب بالاتری داشته و امکان بهره‌مندی از مزایای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را دارند؟

در بخش دیگری از این مطالعه علاوه بر بررسی اثر منابع طبیعی به صورت مجزا بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به عنوان مهم‌ترین عامل ورود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از نظر تاریخی به کشورهای میزبان، این نکته نیز که آیا منابع طبیعی در کشورهای میزبان می‌تواند بر رابطه حکمرانی خوب و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اثرگذار باشد، یا به عبارتی دیگر رابطه بین حکمرانی خوب و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برای کشورهای صادرکننده منابع طبیعی و کشورهای غیرصادرکننده منابع طبیعی یکسان است؟ مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۲- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن :

کار، سرمایه، فناوری و مدیریت مهم‌ترین عوامل تولید به شمار می‌آیند. در مقام نظریه، همه این عوامل می‌توانند منشاء داخلی یا خارجی داشته باشند. در بحث راهبرد و سیاست‌گذاری‌های توسعه، مسأله انتقال یا واردات سرمایه و فناوری از کشورهای خارج بیشتر مطرح است. استفاده نادرست از منابع مالی خارجی از طریق استقراض، بروز بحران بدهی‌ها در جهان در دهه ۱۹۸۰ و نیز تبعات منفی سیاسی-اقتصادی فزاینده آن سبب شد تا تأمین مالی پروژه‌های سرمایه‌گذاری به شکل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به عنوان بهترین روش مطرح شود.

این در حالی است که در گذشته نه چندان دور، سرمایه‌گذاری خارجی نمودی از سلطه کشورهای توسعه یافته تلقی می‌شد، ولی امروزه کم‌تر دولتی است که برای جلب سرمایه‌های خارجی برنامه‌های عریض و طویلی نداشته باشد.

در دو دهه گذشته تغییر چشم‌گیری نسبت به سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای در حال توسعه وجود داشته است. مخصوصاً بحث بین دانشگاهیان و سیاست‌گذاران از این که آیا سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی باید تشویق شود به این پرسش تغییر یافته که چگونه کشورهای در حال توسعه می‌توانند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را جذب کنند؟ قطعاً بسیاری از آژانس‌های توسعه بین‌الملل مثل بانک جهانی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را به عنوان یکی از مؤثرترین ابزارها در نبرد جهانی علیه فقر در نظر گرفته و بنابراین کشورهای فقیر را تشویق به پیگیری سیاست‌هایی می‌کنند که جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را تقویت خواهند کرد. کشورهای در حال توسعه به دلیل برخورداری از شرایط ویژه معمولاً از فن‌آوری در مقیاس محدود استفاده می‌کنند، به علت قدیمی شدن اکثر فن‌آوری‌های مورد استفاده در این کشورها میزان کارایی بنگاه‌ها نسبتاً پایین است. حتی اگر بخشی از شکاف بهره‌وری با دستمزدهای کم‌تر جبران شود، ناکارایی فنی بر کیفیت محصولات اثر می‌گذارد و توانایی و قابلیت آن‌ها را برای پاسخ‌گویی به نیازهای جدید بازار کاهش می‌دهد. این در حالی است که این کشورها می‌توانند از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به فن‌آوری مدرن دسترسی پیدا کنند و کارایی حاصل از آن را افزایش دهند. بنابراین به کارگیری سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جز تأمین مالی اهداف دیگری چون ارتقاء فن‌آوری، دسترسی به تکنولوژی پیشرفته، توسعه مهارت و مدیریت به منظور ارتقاء توان کیفی نیروی کار داخلی، توسعه بازارهای صادراتی، افزایش استانداردهای تولیدات داخلی و حرکت به سوی اقتصاد بازار را هم دنبال می‌کند.

بنا به اهمیت بحث سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برای جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نیازمند شناسایی علمی عوامل مؤثر بر آن هستیم. علی‌رغم این که مطالعات بسیاری در زمینه عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی صورت گرفته و به تبیین نقش عوامل تعیین‌کننده سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی شده است، اما به طور جامع نقش حکمرانی خوب و آزادی اقتصادی و منابع طبیعی بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و اهمیت منابع طبیعی در تعیین رابطه بین سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و حکمرانی خوب بررسی نشده است. لذا این مطالعه به شفاف‌سازی نقش حکمرانی خوب و آزادی اقتصادی و منابع طبیعی بر جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و هم‌چنین تعامل بین حکمرانی خوب، منابع طبیعی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در گروهی از کشورهای منتخب پرداخته است.

۱-۳- اهداف تحقیق :

هدف اصلی این تحقیق بررسی اثر عوامل نهادی و ساختاری بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی است. یکی از اهداف مهم و جزئی تحقیق نیز بررسی ارتباط منابع طبیعی در تعیین رابطه بین حکمرانی خوب و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در گروهی از کشورهای منتخب است .

۱-۴- سوالات و فرضیه های تحقیق :

سوالات و فرضیه های مورد بررسی در این تحقیق عبارتند از :

۱-۴-۱- سوالات تحقیق :

- ۱- تاثیر حکمرانی خوب بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی چگونه است؟
- ۲- آیا کشورهای با سطح بالاتر آزادی اقتصادی ظرفیت جذب بالاتری داشته و امکان بهره‌مندی از مزایای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را دارند؟
- ۳- تاثیر منابع طبیعی بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی چگونه است؟
- ۴- آیا منابع طبیعی رابطه بین حکمرانی خوب و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را تغییر می‌دهد؟

۱-۴-۲- فرضیه های تحقیق :

- ۱- حکمرانی خوب بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اثر مثبت دارد
- ۲- آزادی اقتصادی بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اثر مثبت دارد.
- ۳- منابع طبیعی بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اثر مثبت دارد.
- ۴- منابع طبیعی می‌تواند بر رابطه حکمرانی خوب و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اثرگذار باشد.